

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 14

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ВИПУСК 24 (29)

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Козир А. В. ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	3
ПАНЬКІВ Л. І. МУЗИЧНИЙ ТЕАТР У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	7
ПОЛАТАЙКО О.М. СИСТЕМА ТЕОРІЙ РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ	12
ХОЛОДЕНКО В. О. ТВОРЧА ОСОБИСТІСТЬ В КОНТЕКСТІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	17
КЛЕЩ А. О. ДОМІНАНТНА УВАГА МУЗИКАНТА-ПІАНІСТА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	21
Цзюй ЖАНЬ ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ ЕВРИСТИЧНОЇ ДИДАКТИКИ	27
Чжоу Лянлян РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ЯК ФІЛОСОФСЬКА І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	31

**РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН: НОВІТНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ**

ПЕТРИКОВА О. П. НАВЧАЛЬНИЙ ВОКАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	38
ХАЛАВЧУК В.Й. ДИРИГЕНТСЬКА РИТМІКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКОГО АПАРАТУ СТУДЕНТА.....	44
ШЕНГЕЛЯ Н. О. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ЕСТРАДНОГО СПІВУ	49
МЕЛЬНИЧЕНКО Д. В. РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОЇ ПІДГОТОВКИ.....	54
Чжу Пен ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ САМОВИХОВАННЯ У ВИКОНАВСЬКІЙ САМОПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ	59
Чжоу Геян ПРОБЛЕМА ХУДОЖНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ.....	64
Чень Цзяньїн ЗМІСТ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ У ВОКАЛЬНО-АНСАМБЛЕВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	69
Юань Кай ДІАГНОСТИКА ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ СТАБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	75
Сунь Сін АДАПТАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА У ПРОЦЕСІ ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	80

НАВЧАЛЬНИЙ ВОКАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті досліджено науково-педагогічні основи навчального вокального репертуару як засобу формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Проаналізовано особливості вокальної підготовки студентів в умовах університетської освіти. Визначено структуру і зміст, стильові й жанрові особливості, художню цінність та педагогічну доцільність навчального вокального репертуару. Охарактеризовано принципи його добору, методи засвоєння студентами та можливість використання у подальшій вокально-виконавській і музично-педагогічній діяльності.

Ключові слова: майбутній учитель музичного мистецтва, фахова компетентність, структура навчального вокального репертуару, принципи формування навчального репертуару, методи засвоєння навчального вокального репертуару.

Петрикова О.П.

Учебный вокальный репертуар как средство формирования профессиональной компетентности будущего учителя музыкального искусства. В статье исследованы научно-педагогические основы учебного вокального репертуара как средства формирования профессиональной компетентности будущего учителя музыкального искусства. Проанализированы особенности вокальной подготовки студентов в условиях университетского образования. Определены структура и содержание, стилистические и жанровые особенности, художественная ценность и педагогическая целесообразность учебного вокального репертуара. Охарактеризованы принципы его отбора, методы усвоения студентами и возможность использования в последующей вокально-исполнительской и музыкально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: будущий учитель музыкального искусства, профессиональная компетентность, структура учебного вокального репертуара, принципы формирования учебного репертуара, методы усвоения учебного вокального репертуара.

Petrykova O.P.

Educational vocal repertoire as a means of forming the professional competence of the future teacher of musical art. This article deals with the scientific and pedagogical foundations of educational vocal repertoire as a means of forming the professional competence of the future teacher of musical art. The peculiarities of vocal training of students in the conditions of university education were analyzed. The structure and content, the style and genre characteristics, the artistic value and

pedagogical expediency of the educational vocal repertoire were determined. The principles of choosing a vocal repertoire, the methods of mastering it by students and the possibility of its further usage in vocal – performing and musical – pedagogical activity were characterized.

Keywords: *future teacher of musical art, professional competence, the structure of the educational vocal repertoire, the principles of forming the educational repertoire, the methods of mastering the vocal repertoire.*

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної системи вищої мистецької освіти на сучасному етапі здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» з дотриманням вимог Болонської декларації та передбачає запровадження в навчальний процес компетентнісного підходу, що дає змогу: привести у відповідність результати освіти до потреб ринку праці; формувати, розвивати й удосконалювати комплекс соціально-особистісних і професійно-педагогічних компетентностей студентів; виробляти у майбутніх учителів особистісну педагогічну концепцію та авторську технологію професійної діяльності.

Відповідно до цих вимог пріоритетним у професійній підготовці студентів музично-педагогічної спеціальності в умовах університетської освіти є формування фахових компетентностей, які дають змогу вчителю на високому рівні здійснювати навчання, виховання й розвиток учнів засобами вокального мистецтва.

Важливим засобом індивідуальної та групової вокальної роботи з учнями середніх загальноосвітніх навчальних закладів є вокальний репертуар, зміст і виконавське засвоєння якого формуються під керівництвом викладача ще у процесі навчання в університеті та поповнюються й удосконалюються упродовж творчої діяльності музичного педагога. Майстерне володіння вокальним репертуаром багато в чому визначає успішність професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. А здатність застосовувати власні вокально-виконавські навички й вокально-методичні знання у формуванні й розвитку співацьких голосів учнів є одним із показників фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рекомендації щодо формування фахових компетентностей майбутніх фахівців у системі вищої освіти сформульовані в Болонській декларації (програма «Tuning» [10]), нормативних документах Міністерства освіти і науки України [3], вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних дослідженнях (Г. Беленька, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєва, Л. Хоружа, А. Хуторської та інші). Окремі аспекти формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики стали предметом наукових досліджень таких науковців, як О. Горбенко, М. Михаськова, Н. Мурована, Т. Пляченко, І. Полубоярина, Є. Проворова, Н. Цюлюпа та інші.

Вимоги до вокальної підготовки сучасного вчителя музики сформульовано в наукових і навчально-методичних працях Л. Василенко, Н. Гонтаренко, Н. Гребенюк, Л. Дерев'янку, Н. Дрожжиної, О. Маруфенко, А. Менабені, Ю. Мережко, Н. Можайкіної, Н. Овчаренко, Л. Пашкіної, Т. Пляченко, Г. Стасько, Ю. Юцевича та інших. Проте ще недостатньо досліджено проблему формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами навчального вокального репертуару, що й визначило актуальність цієї статті.

Мета і завдання статті – дослідити науково-педагогічні основи навчального вокального репертуару майбутнього вчителя музичного мистецтва, обґрунтувати його структуру, стильові й жанрові особливості та значення у формуванні фахової компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фахова компетентність є показником готовності до виконання професійних функцій, визначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця, які реалізуються в процесі виконання ним типових задач професійної діяльності [3].

Науковці трактують фахову компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва як здатність застосовувати в нових умовах набуті за час навчання знання, уміння й досвід музично-педагогічної діяльності, що інтегрує загальнопрофесійні та спеціалізовано-професійні (музично-теоретичні,

вокально-хорові, інструментально-виконавські, музично-інформаційні і технологічні) компетентності та є показником рівня володіння фаховими компетенціями відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики вчителя музичного мистецтва й визначається у процесі державної атестації студентів [7, с. 52 – 53].

Т. Пляченко зазначає, що успішність формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників. До об'єктивних чинників дослідниця віднесла: навчально-методичне забезпечення та наповненість бібліотечних фондів університету (у тому числі й нотною літературою); рівень кореляції змісту загальнопрофесійної підготовки студентів із змістом фахової діяльності вчителя музичного мистецтва; умови для творчої самореалізації, інтелектуального, естетичного й духовного розвитку студентів у процесі навчальної, наукової та концертно-виконавської діяльності; матеріально-технічну базу вищого навчального закладу (навчальні корпуси, комп'ютерні класи, музичні інструменти, звукопідсилювальна апаратура тощо). Суб'єктивними чинниками формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва автор визначила: природні музичні здібності студента; індивідуальні психологічні особливості студента і викладача; рівень доуніверситетської музичної підготовки студента; прагнення студента до самовдосконалення; професіоналізм та функціональну спроможність викладача (готовність формувати у студента не окремі вузькоспеціальні знання, уміння й навички, а фахові компетентності) [7, с. 54].

Означені чинники є актуальними у контексті нашого дослідження.

Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах університетської освіти має свої особливості, які зумовлені специфікою організації навчального процесу в інститутах (факультетах) мистецтв та змістом навчання студентів у спеціальних класах (вокальному, інструментальному, диригентському тощо).

Зміст і мету вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва визначено в навчальних програмах для вищих педагогічних і мистецьких навчальних закладів [2; 8] та науково-педагогічних працях [1; 4; 5; 6; 9]. Вони полягають у: засвоєнні теоретичних основ вокального виконавства; вивченні закономірностей функціонування голосового апарату; розвитку природних вокальних і загальних музичних здібностей студентів на індивідуальних заняттях з постановки голосу (сольного співу, вокального класу); формуванні вокально-виконавських та інтерпретаторських умінь студентів на кращих зразках вітчизняної і зарубіжної вокальної музики; опануванні навичок сценічної культури та артистизму [2; 8].

З урахуванням сучасних вимог до змісту вокальної підготовки студентів вищих педагогічних і мистецьких навчальних закладів окрім постановки співацького голосу й опанування виконавських умінь внесено також вокально-методичний аспект з метою формування у студентів системи науково-методичних знань щодо розвитку дитячих голосів у різних манерах співу (академічній, естрадній, народній), використання сучасного естрадного пісенного репертуару, вивчення основ комп'ютерного аранжування й елементарного звукозапису, опанування навичок роботи із звукопідсилювальною апаратурою, необхідних для вокально-педагогічної роботи в середніх загальноосвітніх навчальних закладах різного типу.

Зрозуміло, що такі специфічні знання й уміння студенти набувають не лише на заняттях з дисциплін вокального циклу. Тому до обов'язкової складової навчального плану підготовки бакалаврів музичного мистецтва у багатьох університетах внесено таку дисципліну, як «ІКТ в галузі музичного мистецтва», а на індивідуальних заняттях у вокальному класі студенти за вибором (відповідно до природних вокальних даних і типу співацького голосу) можуть опановувати одну із манер співу – академічну, естрадну чи народну, що потребує добору відповідного навчального репертуару та опанування методів його засвоєння. Теоретичний і методичний аспекти роботи над вокальним

репертуаром студенти опановують на лекційних і практичних заняттях з методики викладання вокалу [2; 6].

Проаналізуємо детальніше навчальні вимоги щодо вокально-виконавської та вокально-методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах університетської освіти з метою виявлення науково обґрунтованих принципів добору й систематизації навчального вокального репертуару, а також ефективних методів його засвоєння студентами.

Аналіз університетських навчальних робочих програм з постановки голосу (сольного співу, вокалу, вокального класу), розроблених за вимогами кредитно-модульної системи, уможливив визначення мети й основних завдань індивідуальної вокально-виконавської підготовки студентів: використовуючи кращі зразки вітчизняної і зарубіжної класичної, народної та сучасної музики формувати у студентів знання, уміння й навички у галузі вокального мистецтва, необхідні для подальшої педагогічної діяльності; правильно визначити природні вокальні дані студента та можливості для навчання у класі сольного співу (академічного, естрадного або народного); спираючись на наукові дані про будову та функції голосового апарату формувати у студентів розуміння біофізичних механізмів співацького процесу; сформувати у студентів основні співацькі навички засобом роботи над вокально-технічними вправами, вокалізами, вокально-художніми творами; розвинути музичні здібності студентів та функціональний вокальний слух; формувати вокально-педагогічний репертуар майбутнього вчителя музики; прищепити студентам елементарні навички вокально-сценічної майстерності (культуру співу, артистизм, сценічну поведінку) шляхом виступів на академічних концертах, заліках, екзаменах. Автором програми також визначено основні принципи навчання студентів у вокальному класі: поступовість і послідовність формування вокально-технічних навичок; паралельний розвиток усіх якостей співака; індивідуальний підхід до кожного студента [8, с. 4].

Специфіка вокального навчання й виховання студентів полягає в тому, що на індивідуальних заняттях вони отримують як теоретичну, так і практичну

підготовку. Усім студентам, незалежно від того, яку манеру співу вони оберуть для подальшого вокального навчання, необхідно засвоїти основні вокально-технічні навички: єдинорегістровий спосіб звукоутворення та високу позицію звучання; співацьке дихання (нижньореберне діафрагматичне), безшумний вдих та тривалий еластичний видих; різноманітні види атаки звука з переважним використанням м'якої; опору звука й дихання; співацьку артикуляцію та чітку дикцію (рівне, округлене звучання голосних та активна вимова приголосних звуків тощо), орфоепію; динаміку звука, необхідну для художнього виконання музичної фрази; спів legato та staccato; точне інтонування; кантиленний стиль виконання тощо. Зміст, форми й методи навчальної роботи визначаються завданнями загального музичного, вокально-технічного й художнього розвитку студента [8, с. 5].

Індивідуальне заняття з постановки голосу (сольного співу, вокалу) має свою структуру, в якій визначено послідовність роботи над вокально-технічним матеріалом та навчальним репертуаром: 1) виконання комплексу вокально-технічних вправ з метою підготовки голосового апарату до художнього співу та формування в студентів певних співацьких навичок; 2) робота над вокалізами як перехідною формою від вокальних вправ до художніх творів; 3) закріплення набутих знань і вмінь у процесі вивчення вокально-художніх творів [8, с. 5].

Специфічною особливістю вокального навчання є те, що на початковому етапі студентам не рекомендується самостійно працювати над співацьким звукоутворенням і диханням. Ці професійні уміння формуються тільки у класі під суворим контролем викладача, щоб запобігти закріпленню неправильних вокальних навичок. Тому самостійна (домашня) робота студентів протягом першого семестру в основному зводиться до сольфеджування вокалізів і творів, відпрацювання чіткої дикції, вивчення літературного тексту тощо [8, с. 6].

Аналіз навчального вокального репертуару засвідчив, що автори робочих програмах з вокальних дисциплін чітко структурують навчальний матеріал за: а) рівнем складності (розподіляючи у семестрах за принципом поступового ускладнення); б) типами й видами голосів (високих, середніх, низьких);

в) жанровими і стилістичними ознаками; г) професійним призначенням (для досконального вивчення з метою розвитку вокально-виконавських навичок студента; для ескізної роботи з метою поповнення фахово необхідного педагогічного репертуару тощо).

Так, у програмі з постановки голосу для студентів мистецького факультету педагогічного університету розділ «Навчальний репертуар для проведення індивідуальних занять» містить такі підрозділи: вокально-технічні вправи, вокалізи, вокальні твори для високих голосів (українські народні пісні, арії з опер, класичні романси та пісні сучасних композиторів); вокальні твори для середніх і низьких голосів (українські народні пісні, арії з опер, романси та пісні); твори шкільного репертуару (українські народні пісні, твори композиторів-класиків для дітей) [8, с. 14 – 17].

Таке структурування навчального вокального репертуару є зручним не лише для складання навчальної програми студента з певним типом співацького голосу, але й для формування фахових компетентностей, необхідних для вокально-хорової роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах.

Методи роботи над означеним репертуаром обґрунтовано у навчально-методичному посібнику Т.Пляченко «Методика викладання вокалу» та навчальній програмі з цієї дисципліни [2, с. 22; 6, с. 46 – 56].

Окрім загальних настанов та аналізу змісту занять у вокальному класі автор також характеризує значення окремих складових навчального матеріалу та вокального репертуару, а саме: визначає дві функції вокально-технічних *вправ* у формуванні й розвитку співацьких навичок – розспівування (розігрівання голосового апарату на початку заняття, приведення м'язової системи у стан готовності до співу) та формування й розвиток певних умінь і навичок шляхом багаторазового повторення чітко визначених дій. *Вокалізи* автор трактує як засіб розвитку вокальної техніки, спрямований на поліпшення якості звуку, розвиток співацького діапазону та витривалості голосу в певних теситурних умовах, відчуття музичної фрази, опанування динамічних відтінків,

загальний музичний розвиток тощо. При цьому увагу зосереджено на різних формах роботи над вокалізами – вивчення обмеженої кількості вокалізів, доведених до завершеної (концертної) форми виконання або ж використання їх у вигляді щоденних вправ для розвитку голосу чи розспівування. Автор радить застосовувати й різні методи вивчення вокалізів (сольфеджування або спів на окремих голосних чи складах) залежно від мети заняття.

Значну увагу в посібнику приділено роботі над *вокальними творами*. Вокально-художній репертуар розглядається як основний навчальний матеріал, який забезпечує вокально-педагогічний та художній розвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва, що забезпечує розвиток музичних здібностей та природних задатків студента, сприяє його художньо-виконавському зростанню та підготовці до вокально-педагогічної роботи. Допоміжну роль у його засвоєнні відіграє вокально-технічний матеріал – спеціально дібрані вокальні вправи й вокалізи.

Основними *складовими навчального вокального репертуару* майбутнього вчителя музичного мистецтва автор визначає:

- народні пісні, в яких раціонально відібрані найбільш ефективні й доцільні вокально-технічні прийоми та засоби;
- твори шкільного пісенного репертуару, які за об'єктивними показниками (теситурою, діапазоном, характером руху мелодії, інтонаційними, стилістичними, жанровими ознаками) можуть забезпечити розв'язання вокально-технічних завдань, необхідних для формування початкових умінь і навичок майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- арії з опер, романси, вокальні твори композиторів-класиків та сучасних авторів – традиційний вокальний репертуар, який позитивно впливає на професійний розвиток студентів, залучає їх до самостійного розв'язання творчих завдань, що послідовно ускладнюються на зразках вокальної музики різних стилів, жанрів та епох.

Ю. Юцевич зазначав, що музичний твір впливає на голосовий апарат цілісно, наче визначаючи вимоги щодо характеру звука, особливості звуковедення

і засоби художньої виразності, а спеціально дібраний вокальний репертуар сприяє комплексному формуванню вокально-технічних і художніх навичок. Звідси випливає, що керування процесом навчання співу має спиратися на науково обґрунтовану послідовність використання певних розділів навчального репертуару, що забезпечує дидактично доцільний зв'язок цих розділів [9, с. 127].

Наукове обґрунтування навчального вокального репертуару та окремих його складових здійснено Н. Овчаренко [4; 5].

Навчальний вокальний репертуар дослідниця трактує як визначену програмою кількість вокальних творів, відповідних типу голосу студента, засвоєння яких спрямоване на розвиток та художньо-артистичне виховання особистості. Добір репертуару Н. Овчаренко рекомендує здійснювати на принципах культуровідповідності, естетичної цінності, доступності, поступовості й послідовності, єдності технічного й художнього, традиції й інновації [5, с. 49].

Наведемо дефініції основних складових навчального вокального репертуару майбутнього вчителя музичного мистецтва, їх стислу жанрову характеристику та рекомендації щодо його засвоєння, сформульовані в науковому дослідженні Н. Овчаренко [5, с. 49 – 50]:

– вокаліз – етюд для голосу, що спрямовує виконавця на подолання певних вокально-технічних труднощів з використанням у співі голосного звуку або складу. Існують вокалізи, які мають не тільки технічне, а й художнє значення (наприклад, «Вокаліз» С. Рахманінова). В міру професійного зростання студента рекомендується застосування вокалізів на різні види вокальної техніки з поступовим їх ускладненням. Необхідно відпрацьовувати художнє і виразне виконання вокалізу з дотриманням образно-сміслових інтонацій його мелодії. Видатні співаки рекомендують співати вокалізи протягом усього життя, щоб підтримувати вокальну форму в доброму стані;

– арія – самостійний твір або частина великого вокально-симфонічного твору (опери, кантати, меси). У вітчизняній вокальній практиці існує класифікація арій за жанровими ознаками (старовинні арії XVII – XVIII століть; арії з опер зарубіжних композиторів, арії з опер російських композиторів, арії з опер

українських композиторів. Арія розкриває образ певного героя. Виконання більшості арій потребує вокально-виконавської майстерності;

– романс – твір камерного жанру, який синтезує поезію та інструментальну музику. Виконання романсів передбачає здатність до деталізації. Більшість романсів мають куплетну форму, інколи – наскрізний розвиток. Різновиди романсів: старовинні російські романси, російські класичні романси, українські класичні романси, зарубіжні романси, сучасні романси українських та зарубіжних авторів;

– пісня – твір камерного жанру, демократичний, популярний та масовий, якому притаманні простота й доступність у виконанні. Пісня має куплетну форму, її мелодія розрахована на легке запам'ятовування. Народна пісня – вокальний твір, який не має конкретного автора, передає характерні особливості того народу, якому належить. Народній пісні притаманна куплетна форма і змістова різноманітність, багатство почуттів, настроїв та образів. У більшості своїй народні пісні нескладні, доступні й будуються на мелодичних інтонаціях, зручних для голосу, що сприяє його природному розвитку.

Вивчення студентами стилевих і жанрових особливостей навчального вокального репертуару потребує залучення знань з музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, що відповідає специфіці практичної діяльності вчителя музичного мистецтва.

Проведене нами дослідження уможливило зробити **висновок** про те, що організація процесу засвоєння студентами навчального вокального репертуару на компетентнісних засадах сприяє: 1) підвищенню рівня інтелектуального, естетичного й духовного розвитку студента; 2) формуванню позитивного ставлення до професійної діяльності та прагнення до професійного самовдосконалення; 3) усвідомленню естетичної цінності й виховних функцій музики взагалі та вокального мистецтва зокрема; 4) вихованню загальної культури та власного професійного іміджу; 5) формуванню фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Література

1. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства / Н.Б. Гонтаренко. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 155 с.
2. Методика викладання вокалу : програма навчального курсу [для студентів мистецького факультету. Спеціальність «Музична педагогіка і виховання», ОКР «спеціаліст»] / укладач Т.М. Пляченко. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 30 с.
3. Методичні рекомендації з розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (компетентнісний підхід) / Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. – Київ, 2013 (нормативний документ).
4. Овчаренко Н.А. Основи вокальної методики : науково-методичний посібник / Н.А. Овчаренко. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. – 116 с.
5. Овчаренко Н.А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія / Н.А. Овчаренко. – Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2014. – 400 с.
6. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу : навчально-методичний посібник [для студентів мистецького факультету, спеціальність «Музична педагогіка і виховання»] / Т.М. Пляченко. – Кіровоград: КДПУ, 2005. – 80 с.
7. Пляченко Т.М. Особливості впровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва / Т.М. Пляченко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 133. – С. 50 – 57.
8. Постановка голосу : навчальна робоча програма [для студентів мистецького факультету пед. університету. Спеціальність «Музична педагогіка і виховання». ОКР «бакалавр» (за вимогами кредитно-модульної системи)] / укладач Т.М. Пляченко. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. – 26 с.
9. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навчально-методичний посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу / Ю.Є. Юцевич. – Київ : ІЗМН, 1998. – 160 с.
10. Tuning Educational Structures in Europe // Universities' contribution to the Bologna Process : An introduction. – 2nd Edition [Electronic resource]. – Access mode to the resource : <http://www.tuning.unideusto.org/tuningeu/>.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Петрикова Оксана Петрівна – Заслужений діяч мистецтв України, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Контактні телефони: 066 603 89 61, 096 293 39 99

E-mail: o.petrykova@kubg.edu.ua